

Z HISTORIE

Pozemková reforma – pokračování 3

Vyvládnění patří mezi nejcitelnější zásahy státu do majetkových práv občanů. Dochází k tomu zpravidla vždy ve věci obecně prospěšného zájmu, a ten na počátku existence Československé republiky spočíval ve společenské potřebě spravedlivějšího rozdělení půdy. Pro takovýto zásah se vžil název „pozemková reforma“.

Stát počínaje rokem 1919 převzal podle zákona 215 velký pozemkový majetek právnických i fyzických osob a pomocí své „prodloužené ruky“, pozemkového úřadu, ho přerozdělil osobám, které měly k půdě vztah, tj. bezzemkům, drobným a středním rolníkům a družstvům složeným z fyzických osob; operace v některých případech probíhala až do roku 1933 a u církevních institucí nebyla vůbec ukončena.

Vyvládnění se liší případ od případu, a za odňatý majetek se vyplácela náhrada, čímž se tato reforma odlišovala od té, prováděné podle Dekretů prezidenta E. Beneše v roce 1945, a zejména roku 1948, kdy došlo k odnětí majetku státem bez náhrady.

Výši kompenzace za zabraný a přidělený majetek pak upravoval zákon č. 329/1920 (nebo tzv. náhradový zákon). Podle tohoto právního předpisu náležela za převzatý pozemkový majetek cena vyplývající z průměru cen docilovaných v letech 1913-15 při prodeji statků „z volné ruky“ v rozloze přes 100 ha, přičemž jedna rakouská-uherská koruna odpovídala jedné koruně československé, avšak Rašínova měnová reforma v roce 1919 vycházela z přepočtu 1:5 (1 rakouská koruna : 5 Kč). Netřeba dodávat, že vzhledem k válečné a zejména poválečné inflaci a kurzovnímu přepočtu byli tímto opatřením původní pozemkoví vlastníci hrubým způsobem finančně poškozeni. Navíc při souborech pozemků přes 1000 ha se stanovená cena snižovala o 5%, od 2000-5000 o 10%, 5000-10000 o 15%, do 20000 o 20% nad 50000 o 40%. Cena se výrazně lišila bonitou půdy (cca od 1200-5000), a ocenění prováděl pozemkový úřad.

Československý stát uvolňoval na tento účel 5 miliónů Kč ročně, z nichž se hradily kompenzace původním vlastníkům. Tuto sumu ještě posilovaly tržby od nabyvatelů za následný odprodej. Pokud se stanovený limit v daném roce nevyčerpal, přešel zbytek do roku následujícího. Samozřejmě, že u velkých vlastníků se náhrada nevyplácela jednorázově, nýbrž ve splátkách, rozdělených zpravidla do několika let až desetiletí, což byl případ rodiny Trauttmansdorffů (např. u Schwarzenberků původně až do r. 1955).

Podobně se postupovalo u majetku církevního, by ten byl původně právnicky vykládán jako majetek královské komory. Před rokem 1918 vlastnili církevní instituce v historických zemích Koruny české 234 000 hektarů půdy, realizací pozemkové reformy došlo k převodu na nové nabyvatele 36 975 ha, tj. 16%. Církevních statků v záboru ovšem zůstalo podstatně víc, nestačily však být do roku 1938 přetransformovány novými nabyvatelům. Vznikem protektorátu Čechy a Morava prvorepublikové transformace s půdou skončily. Této záležitosti věnoval pozornost i

historik Josef Pekař, který poukazyval na skutečnost, zda postiženým zbudě potřebná ekonomická základna na opravy a údržbu kulturních a sakrálních památek.

Kompenzace státu za odňatý majetek rozhodně nebyla adekvátní; v případě Trauttmansdorffů lze s jistotou říci, že reforma, v níž přišli o 2/3 pozemkového majetku, odstartovala pozvolný rozprodej rodinného dominia, který prakticky pokračoval i po zániku republiky, a bylo zřejmě jen otázkou času, kdy by došlo i na areál zámku v Horšovském Týně, jehož udržování v chodu a nákladná údržba bylo v daných podmínkách nad možnosti rodiny.

Finanční situace Trauttmansdorffů, navzdory úsporným opatřením a knižecímu věnu, které přinesla do rodiny v roce 1921 Karlova manželka Johana Kinská (1902-64) z knižecí větve Heřmanův Městec, byla permanentně neuspokojivá. Pokladna velkostatku, zatížená důchody zaměstnanců, apanážemi členů rodiny a vážnoucími hypotékami, se často dostávala do deficitu, což se zpočátku řešilo prodejem stavebních pozemků zejména v Horšovském Týně a Jičíně, o něž byl v době poválečné konjunktury velký zájem, a dalšími hypotékami, později došlo k odprodeji větších nemovitostí.

Drobení majetku pokračovalo: rozpadající se hrad Pecku, kdysi výstavní sídlo českého renesančního šlechtice Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdružic (dnes jeho muzeum) daroval v roce 1921 kníže K.J. Trauttmansdorff stejnojmennému městečku, které na hradě provedlo zabezpečovací opravy. Zříceninu hradu Kumburk získal klub českých turistů. Počátkem 30. let došlo k odprodeji statku Nový Dvůr (cca 170 ha), který zakoupila společnost Ábeles-Popper, v roce 1934 byl prodán statek Puclice se starou tvrzí a další nemovitostí.

Kdysi reprezentativní zámek v Jičíně; ohromný komplex, jemuž při stavbě padlo za obě 11 měsíců anských domů na náměstí, který kníže Ferdinand dal v roce 1813 k dispozici separátnímu jednání formující se Svaté aliance, od roku 1850 ponejvíce využívaný pro potřeby velkostatku, byty panských úředníků a kanceláře okresního úřadu, ztratil pozemkovou reformou pro rodinu význam a byl v roce 1936 odprodán městu Jičín. Oblíbené zimní sídlo Trauttmansdorffů, zámek v Kamenici, koupil někdy na začátku války jičínský továrník Stanislav Knotek.

Ekonomická situace se nezlepšila ani anšlusem Rakouska, po němž rodina automaticky získala říšské občanství, ani rozpadem CSR; dluhy zůstávaly a očekávání, že říšská vláda provede v Sudetech anulaci československých reform, vyznělo naprázdno - k vystřízlivění došlo brzy po propuknutí války.

V. Kuneš

**Setkání občanů německé
národnosti se uskuteční
v sobotu 14. května 2011
od 14.00 hodin ve velkém sále
MKZ Horšovský Týn.**

Dětský filmový festival

Během jarních prázdnin se konal v místním kinosále tradiční dětský filmový festival, který každoročně pořádá Městské kulturní zařízení. Každé dítě dostalo u vchodu tombolu v podobě dárkového balíčku. Více než 600 dětí shlédlo čtyři pohádky: Krtek filmová hvězda, Na vlásku, Letopisy Narnie: Plavba jitrního poutníka a Megamysl. Největší úspěch měla nová animovaná komedie "Na vlásku" od tvůrců Walta Disneyho.

Na závěr obdržel každý návštěvník sladké překvapení, které zajistila Pekárna Kotačka Staňkov.

Monika Vidláková

Děkujeme za příspěví cen do tomboly:

Falcon a.s.
Bontonfilm a.s.
Pekárna Kotačka Staňkov
Truhlářství a sklenářství
J. Pokorný
Mariina lékárna
Prodejna Delta
Česká spořitelna a.s.
Cykloservis Fictum
Domácí potřeby – Milena Šánová
Praktik elektro, drogerie
Reha – Arnika
Horšovský Týn
JOKO obchodní centrum
Velkoobchod Jan Černík
KB a.s.